

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ
І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ**

Кафедра таксації лісу та лісового менеджменту

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Директор ННІ лісового і садово-
паркового господарства

_____ Р. Д. Васишин
«____» червня 2025 р.

«СХВАЛЕНО»

на засіданні кафедри таксації лісу та
лісового менеджменту

Протокол № 10 від 28 травня 2025 р.
Завідувач кафедри
_____ А. М. Білоус

«РОЗГЛЯНУТО»

Гарант ОП «Лісове господарство»

_____ О. П. Бала

**РОБОЧА ПРОГРАМА
НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«ЛІСОВА ПОЛІТИКА»**

Галузь знань Н «Сільське, лісове, рибне господарство та ветеринарна медицина»

Спеціальність Н4 «Лісове господарство»

Освітня програма «Лісове господарство»

ННІ лісового і садово-паркового господарства

Розробники: П. І. Лакида – професор кафедри таксації лісу та лісового менеджменту, д.с.-г.н., професор; О. П. Павліщук – доцент кафедри таксації лісу та лісового менеджменту, к.е.н., доцент

Київ – 2025 р.

Опис навчальної дисципліни

Дисципліна «Лісова політика» є обов'язковою компонентою освітньо-професійної програми «Лісове господарство». Вивчення дисципліни спрямоване на розширення світогляду студентів стосовно суті лісової політики, її принципів, цілей, завдань, основних компонентів та елементів лісополітичної субсистеми, через які відбувається реалізація інтересів щодо лісу. Навчальна дисципліна «Лісова політика» забезпечує поглиблення знань та формування практичних вмінь щодо розроблення та реалізації ефективної системи інструментів лісової політики, державного регулювання й управління у сфері лісових відносин, управління лісами на засадах сталого розвитку та механізму практичної реалізації відповідних йому підходів, а також щодо механізму участі громадськості у формуванні та реалізації лісової політики.

Галузь знань, спеціальність, освітня програма, освітній ступінь		
Галузь знань	Н «Сільське, лісове, рибне господарство та ветеринарна медицина»	
Освітній ступінь	Магістр	
Спеціальність	Н4 «Лісове господарство»	
Освітня програма	Лісове господарство	
Характеристика навчальної дисципліни		
Вид	Обов'язкова	
Загальна кількість годин	120	
Кількість кредитів ECTS	4	
Кількість змістових модулів	2	
Форма контролю	Екзамен	
Показники навчальної дисципліни для денної та заочної форм здобуття вищої освіти		
	Форма здобуття вищої освіти	
	денна	заочна
Курс (рік підготовки)	1	1
Семестр	1	1
Лекційні заняття	15 год.	8 год.
Практичні, семінарські заняття	15 год.	8 год.
Самостійна робота	90 год.	104 год.
Кількість тижневих аудиторних годин для денної форми здобуття вищої освіти	2 год.	

1. Мета, компетентності та програмні результати навчальної дисципліни

Метою навчальної дисципліни «Лісова політика» є набуття студентами теоретичних знань і практичних навичок щодо формування та реалізації державної політики в галузі лісових відносин, спрямованої на ефективну охорону, збереження, відтворення та збалансоване використання лісових ресурсів.

Набуття компетентностей:

інтегральна компетентність (ІК): здатність розв'язувати складні задачі і проблеми у галузі лісового та мисливського господарства або у процесі навчання, що передбачає проведення досліджень або здійснення інновацій та характеризується невизначеністю умов і вимог.

Загальні компетентності (ЗК):

ЗК 1. Здатність виявляти, ставити та вирішувати проблеми.

ЗК 3. Здатність використовувати інформаційні та комунікаційні технології.

ЗК 7. Здатність працювати в міжнародному контексті.

Спеціальні (фахові) компетентності (СК):

СК 1. Здатність критично осмислювати проблеми лісового господарства й дотичні міждисциплінарні проблеми та приймати ефективні рішення щодо їх вирішення.

Програмні результати навчання (ПРН):

ПРН 1. Спеціалізовані концептуальні знання, що включають сучасні наукові здобутки у сфері лісового господарства та є основою для оригінального мислення, забезпечення сталого розвитку та проведення досліджень.

ПРН 2. Вільно спілкуватись усно і письмово українською та іноземною мовами при обговоренні професійних питань, досліджень та інновацій у сфері лісового господарства.

ПРН 3. Приймати ефективні рішення з питань лісового господарства, у тому числі у складних і непередбачуваних умовах; прогнозувати його розвиток; визначати чинники, що впливають на досягнення поставлених цілей; аналізувати і порівнювати альтернативи; оцінювати ризики та імовірні наслідки рішень.

ПРН 4. Відшуковувати необхідні дані в науковій літературі, базах даних та інших джерелах, аналізувати та оцінювати ці дані.

ПРН 5. Здійснювати управління складною діяльністю у сфері лісового господарства та у ширших контекстах, забезпечувати якість, оцінювати ефективність і результативність діяльності.

ПРН 8. Розробляти та вдосконалювати технологічні і виробничі процеси, впроваджувати сучасні цифрові технології.

ПРН 9. Визначати критерії ефективності та обирати оптимальну стратегію ведення лісового господарства залежно від зовнішніх та внутрішніх умов.

ПРН 10. Зрозуміло і недвозначно доносити власні знання, висновки та аргументацію з питань лісового господарства та дотичних проблем до фахівців і нефахівців, зокрема до осіб, які навчаються.

ПРН 11. Застосовувати сучасні експериментальні та математичні методи, цифрові технології та спеціалізоване програмне забезпечення для розв'язання складних задач лісового та мисливського господарства.

ПРН 12. Здійснювати дослідження та/або провадити інноваційну діяльність з метою отримання нових знань та створення нових технологій й продуктів лісового та мисливського господарства та в ширших мультидисциплінарних контекстах.

2. Програма та структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин												
	денна форма							заочна форма					
	тиж-ні	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
			л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.
Модуль 1. Теоретичні основи формування та реалізації лісової політики													
Тема 1. Вступ. Теоретичні засади лісової політики	1	8	2				6	8	1				7
	2	8		2			6	8		1			7
Тема 2. Основні принципи, компоненти, цілі та задачі лісової політики	3	8	2				6	8	1				7
	4	8		2			6	8		1			7

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин													
	денна форма							заочна форма						
	тиж-ні	усього	у тому числі					усього	у тому числі					
		л	п	лаб	інд	с.р.			л	п	лаб	інд	с.р.	
Тема 3. Інструменти лісової політики	5	8	2				6	8	1				7	
	6	8		2			6	8		1			7	
Тема 4. Роль і функції держави у формуванні та реалізації лісової політики	7	7	2				5	7	1				6	
	8	7		2			5	7		1			6	
Разом за модулем 1		62	8	8			46	62	4	4			54	
Модуль 2. Лісова політика щодо управління лісами на засадах сталого розвитку														
Тема 5. «Сталий розвиток» та принципи управління лісами на засадах сталого розвитку	9	8	2				6	8	1				7	
	10	8		2			6	8		1			7	
Тема 6. Лісова сертифікація як ринковий інструмент лісової політики	11	8	2				6	8	1				7	
	12	8		2			6	8		1			7	
Тема 7. Участь громадськості у процесі ухвалення рішень щодо управління лісами та лісовим господарством	13	9	2				7	8	1				7	
	14	9		2			7	9		1			8	
	15	8	1	1			6	9	1	1			7	
Разом за модулем 2		58	7	7			44	58	4	4			50	
Усього годин		120	15	15			90	120	8	8			104	

3. Теми лекцій

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Вступ. Теоретичні засади лісової політики	2
2	Основні принципи, компоненти, цілі та задачі лісової політики	2
3	Інструменти лісової політики	2
4	Роль і функції держави у формуванні та реалізації лісової політики	2
5	«Сталий розвиток» та принципи управління лісами на засадах сталого розвитку	2
6	Лісова сертифікація як ринковий інструмент лісової політики	2
7	Участь громадськості у процесі ухвалення рішень щодо управління лісами та лісовим господарством	3

4. Теми практичних (семінарських) занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Лісова політика в контексті світових тенденцій у сфері економічного розвитку та збереження довкілля	2
2	Основні поняття лісового законодавства. Узагальнення лісової законодавчої бази	2
3	Аналіз інструментів лісової політики України	2
4	Державне регулювання та управління у сфері лісових відносин. Повноваження органів законодавчої та виконавчої влади у сфері лісових відносин	2

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
5	Концепція управління лісами на засадах сталого розвитку: екологічний, економічний та соціальний аспекти	2
6	Стандарт для сертифікації системи ведення лісового господарства відповідно до принципів, критеріїв та індикаторів схеми сертифікації	2
7	Участь громадськості у державній регуляторній політиці у сфері лісогосподарської діяльності	3

5. Теми самостійної роботи

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Оцінка стану лісів світу та пріоритети міжнародного рівня лісової політики	20
2	Аналіз лісової стратегії Європейського Союзу. Інструменти лісової політики міжнародного та національного рівнів	25
3	Концепція управління лісами на засадах сталого розвитку та її інструменти	20
4	Стратегічні пріоритети лісової політики України в контексті сталого розвитку. Відповідальність за порушення лісового законодавства	25

6. Методи та засоби діагностики результатів навчання

Методами та засобами діагностики результатів навчання є: усне та письмове опитування; співбесіда; тестування; захист практичних робіт; самооцінювання.

7. Методи навчання

Методами навчання є: метод проблемного навчання; метод практико-орієнтованого навчання; кейс-метод; метод проєктного навчання; метод навчальних дискусій та дебат; метод командної роботи, мозкового штурму.

8. Оцінювання результатів навчання

Оцінювання знань здобувача вищої освіти відбувається за 100-бальною шкалою і переводиться в національну оцінку згідно з чинним «Положенням про екзамени та заліки у НУБіП України»

8.1. Розподіл балів за видами навчальної діяльності

Вид навчальної діяльності	Результати навчання	Оцінювання
Модуль 1. Теоретичні основи формування та реалізації лісової політики ПРН 1 – 5, 8 – 12		
Лекція 1. Вступ. Теоретичні засади лісової політики	Знати визначення і зміст поняття «лісова політика»; розуміти місце та складові лісової політики України в контексті державної політики; знати історію розвитку лісової політики за кордоном та в Україні; знати сутність та мету різних рівнів лісової політики та відповідні їм засоби реалізації цілей;	-

	розуміти сутність державного регулювання у сфері лісових відносин та знати його інструменти	
Практична робота 1. Лісова політика в контексті світових тенденцій у сфері економічного розвитку та збереження довкілля	Знати світові тенденції у сфері економічного розвитку та збереження довкілля; знати значення лісової політики в подоланні глобальних проблем суспільства; вміти реалізовувати у процесі формування лісової політики на національному рівні міжнародні підходи у сфері збереження, охорони та використання лісової компоненти природного довкілля; вміти формувати пріоритети національної лісової політики України з урахуванням світових тенденцій у сфері економічного розвитку і збереження довкілля	5
Лекція 2. Основні принципи, компоненти, цілі та задачі лісової політики	Розуміти, хто є суб'єктами лісової політики та знати їхні інтереси щодо лісів і ведення лісового господарства; знати та вміти застосовувати принципи лісової політики; знати компоненти лісової політики та засоби їх практичної реалізації; вміти формувати цілі та задачі лісової політики; розуміти умови реалізації цілей та задач лісової політики в Україні	-
Практична робота 2. Основні поняття лісового законодавства. Узагальнення лісової законодавчої бази	Знати нормативно-правову базу з питань ведення лісового господарства; розуміти та вміти трактувати основні поняття лісового законодавства; розуміти порядок розроблення та затвердження нормативно-правових актів із ведення лісового господарства; вміти ухвалювати рішення задля належного правозастосування вимог нормативно-правових актів із ведення лісового господарства	5
Лекція 3. Інструменти лісової політики	Знати сутність інструментів лісової політики України; орієнтуватись у типологічній характеристиці інструментів лісової політики; знати особливості європейської класифікації інструментів лісової політики; розуміти місце інструментів лісової політики у процесі її формування	-
Практична робота 3. Аналіз інструментів лісової політики України	Знати характеристику чинної системи інструментів лісової політики України; вміти аналізувати сильні та слабкі сторони чинної системи інструментів лісової політики України; вміти обґрунтовувати доцільність та застосовувати на практиці інструменти лісової політики для реалізації її цілей та задач	5
Лекція 4. Роль і функції держави у формуванні та реалізації лісової політики	Розуміти роль держави у забезпеченні умов для розвитку лісової галузі; знати перелік та сутність функцій держави у формуванні та реалізації лісової політики; знати принципи формування державних інституцій, відповідальних за ліси; знати розподіл державних функцій у сфері управління лісами в Україні;	-

	знати особливості різних моделей управління державними лісами; розуміти пріоритети реформування системи управління лісами та лісовим господарством України	
Практична робота 4. Державне регулювання та управління у сфері лісових відносин. Повноваження органів законодавчої та виконавчої влади у сфері лісових відносин	Знати завдання державного регулювання та управління у сфері лісових відносин; знати повноваження органів законодавчої та виконавчої влади у сфері лісових відносин; вміти ухвалювати ефективні управлінські рішення з урахуванням особливостей реалізації органами законодавчої та виконавчої влади у сфері лісових відносин функцій нормування, нагляду, власника та підтримки	10
Самостійна робота 1. Оцінка стану лісів світу та пріоритети міжнародного рівня лісової політики	Знати тенденції зміни площі та запасу лісів світу; знати пріоритети міжнародного рівня лісової політики з урахуванням рішень міжнародних конференцій та різноманітних ініціатив з питань довкілля та його лісової компоненти	15
Самостійна робота 2. Аналіз лісової стратегії Європейського Союзу. Інструменти лісової політики міжнародного та національного рівнів	Знати мету, пріоритети та інструменти чинної лісової стратегії Європейського Союзу; знати сутність інструментів лісової політики, спрямованих на збереження біорізноманіття, а також на регулювання використання деревинних та недеревинних лісових ресурсів в Україні; вміти обґрунтовувати доцільність та застосовувати на практиці інструменти лісової політики задля збереження біорізноманіття, а також регулювання використання деревинних та недеревинних лісових ресурсів з урахуванням чинної моделі управління лісами в Україні	10
Модульна контрольна робота 1		50
Всього за модулем 1		100
Модуль 2. Лісова політика щодо управління лісами на засадах сталого розвитку ПРН 1 – 5, 8 – 12		
Лекція 5. «Сталий розвиток» та принципи управління лісами на засадах сталого розвитку	Знати сутність поняття «сталий розвиток», а також екологічні, економічні, соціальні та політичні аспекти сталого розвитку; розуміти глобальні цілі сталого розвитку; знати сутність концепції управління лісами на засадах сталого розвитку, чинники її формування та пріоритети; знати принципи управління лісами на засадах сталого розвитку; знати критерії та індикатори управління лісами на засадах сталого розвитку як інструмент лісової політики та вміти їх застосовувати на практиці	-
Практична робота 5. Концепція управління лісами на засадах сталого розвитку: екологічний, економічний та соціальний аспекти	Знати сутність екологічних, економічних та соціальних пріоритетів управління лісами на засадах сталого розвитку; розуміти міжнародні зобов'язання України в контексті забезпечення управління лісами на засадах сталого розвитку; знати законодавче підґрунтя практичної реалізації концепції управління лісами на засадах сталого розвитку; вміти забезпечувати імплементацію концепції управління лісами на засадах сталого розвитку в систему управління	8

	лісами та лісогосподарювання в Україні	
Лекція 6. Лісова сертифікація як ринковий інструмент лісової політики	Знати сутність понять «сертифікація», «стандарт», «лісова сертифікація»; розуміти передумови розвитку лісової сертифікації; знати, хто є сторонами процесу оцінювання відповідності; розуміти типологічну характеристику та значення лісової сертифікації як інструменту лісової політики; розуміти типову структуру процесу лісової сертифікації; розрізняти характерні риси та базові елементи міжнародних схем лісової сертифікації FSC, PEFC; знати сучасний стан та розуміти перспективи розвитку лісової сертифікації в Україні	-
Практична робота 6. Стандарт для сертифікації системи ведення лісового господарства відповідно до принципів, критеріїв та індикаторів схеми сертифікації	Знати сутність, структуру та вимоги чинних стандартів, що застосовують в Україні у рамках лісової сертифікації для оцінювання відповідності системи ведення лісового господарства встановленим вимогам (FSC, PEFC); вміти ухвалювати управлінські та виробничі рішення на підприємствах лісового господарства з урахуванням вимог лісової сертифікації	7
Лекція 7. Участь громадськості у процесі ухвалення рішень щодо управління лісами та лісовим господарством	Розуміти актуальність участі громадськості у формуванні та реалізації лісової політики, зокрема, в ухваленні рішень щодо управління лісами та лісовим господарством; знати, вміти трактувати та забезпечувати практичну реалізацію вимог законодавства України щодо доступу громадськості до інформації, зокрема, про ліси та лісове господарство; знати та вміти трактувати вимоги законодавства щодо участі громадськості у формуванні та реалізації державної політики, зокрема, участі в ухваленні рішень щодо лісів та лісового господарства; розуміти та вміти застосовувати форми та засоби участі громадськості у формуванні та реалізації державної політики, зокрема, участі в ухваленні рішень щодо лісів та лісового господарства; вміти забезпечувати належну комунікацію із зацікавленими сторонами щодо питань, пов'язаних із лісами та лісовим господарством, зокрема, з урахуванням вимог лісової сертифікації	-
Практична робота 7. Участь громадськості у державній регуляторній політиці у сфері лісогосподарської діяльності	Знати сутність та принципи державної регуляторної політики у сфері господарської діяльності; права громадян, суб'єктів господарювання, їх об'єднань, наукових установ та консультативно-дорадчих органів у здійсненні державної регуляторної політики у сфері господарської діяльності; законодавчо-правові механізми впливу громадськості на процес ухвалення рішень на різних етапах здійснення державної регуляторної політики у сфері господарської діяльності; вміти забезпечувати реалізацію державної регуляторної політики на етапах планування діяльності з підготовки проєктів регуляторних актів, що стосуються лісів і лісового господарства, розробки таких проєктів, їх погодження,	10

	відстеження результативності та перегляду	
Самостійна робота 3. Концепція управління лісами на засадах сталого розвитку та її інструменти	Знати еволюцію формування підходів до управління лісами на засадах сталого розвитку в рамках європейських міжнародних ініціатив щодо лісів Європи; знати та вміти забезпечувати інтегрування в систему лісгосподарювання ключових положень FSC стандарту системи ведення лісового господарства для України в частині його екологічної, економічної та соціальної складових	13
Самостійна робота 4. Стратегічні пріоритети лісової політики України в контексті сталого розвитку. Відповідальність за порушення лісового законодавства	Вміти формулювати стратегічні пріоритети лісової політики України у розрізі екологічних, економічних та соціальних складових з урахуванням чинників, що визначають сучасне середовище ухвалення рішень щодо лісів та лісового господарства; знати сутність адміністративної та кримінальної відповідальності за порушення лісового законодавства	12
Модульна контрольна робота 2		50
Всього за модулем 2		100
Навчальна робота	$(M1 + M2)/2 \cdot 0,7 \leq 70$	
Екзамен	30	
Всього за курс	(Навчальна робота + екзамен) ≤ 100	

8.2. Шкала оцінювання знань здобувача вищої освіти

Рейтинг здобувача вищої освіти, бали	Оцінка за національною системою (екзамени/заліки)
90-100	відмінно
74-89	добре
60-73	задовільно
0-59	незадовільно

8.3. Політика оцінювання

Політика щодо дедлайнів та перескладання	Роботи, які здають із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку. Перескладання модулів відбувається з дозволу лектора за наявності поважних причин.
Політика щодо академічної доброчесності	Списування під час контрольних робіт та екзаменів заборонені (зокрема, з використанням мобільних девайсів). Практичні та самостійні роботи повинні мати коректні текстові посилання на використану літературу, оформлені згідно з чинним ДСТУ. У випадку виявлення взаємного копіювання робіт студентами й відправлення їх на перевірку, такі роботи не підлягають оцінюванню та надалі повторно мають бути виконані студентами відповідно до нового індивідуального завдання.
Політика щодо відвідування	Відвідування занять є обов'язковим. За об'єктивних причин (хвороба, міжнародне стажування тощо) навчання може відбуватись індивідуально (зокрема, в онлайн формі) за погодженням із адміністрацією.

9. Навчально-методичне забезпечення

1. Лакида П. І., Павліщук О. П. Лісова політика : електронний навчальний курс. URL: <http://elearn.nubip.edu.ua/course/view.php?id=1313>.
2. Лакида П. І., Павліщук О. П., Карпук А. І., Кравець П. В. Лісова політика : навч. посіб. Корсунь-Шевченківський : ФОП Майдаченко І. С., 2019. 227 с.
3. Лакида П. І., Павліщук О. П., Кравець П. В. Лісова політика : підручник. Київ : ФОП Ямчинський О. В., 2021. 280 с.
4. Лакида П. І., Кравець П. В., Павліщук О. П. Лісова політика. Робоча навчальна програма, методичні поради та контрольні запитання для самостійної роботи студентів ОКР «Магістр» за спеціальністю 8.09010301 «Лісове господарство». Київ : «Компринт», 2013. 46 с.
5. Синякевич І. М., Дейнека А. М., Соловій І. П. Лісова політика : підручник / за ред. І. М. Синякевича. Київ : Знання, 2013. 323 с.
6. Синякевич І. М. Лісова політика : підручник. Львів : ЗУКЦ, 2005. 224 с.

10. Рекомендовані джерела інформації

1. Довідник з лісового фонду України за матеріалами державного обліку лісів станом на 01.01.2011 року. Ірпінь, 2012. 130 с.
2. Екологізація лісокористування в контексті подолання глобальних екологічних загроз : монографія / Синякевич І. М. та ін. ; за ред. І. М. Синякевича. Львів : Камула, 2014. 592 с.
3. Інституційна розбудова лісової сертифікації в Україні / Кравець П. В. та ін. ; за ред. П. В. Кравця. Київ : ННЦ ІАЕ, 2009. 250 с.
4. Карпук А.І. Економічне регулювання лісокористування в ринкових умовах : монографія. Луцьк : ПВД «Твердиня». 2012. 492 с.
5. Конституція України : прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 р. Київ : Преса України, 1997. 80 с.
6. Лісова політика України. Умови реалізації та пріоритети / М. Попков та ін. Правозастосування в лісовому господарстві України. 2013. URL: http://lespravo.com.ua/art/325-Lisova_politika_Ukraini._Umovi_realizacii_ta_prioriteti/.
7. Лісова політика: теорія і практика : монографія / Синякевич І. М. та ін. ; за ред. І. М. Синякевича. Львів : ЛА «Піраміда», 2008. 612 с.
8. Лісовий Кодекс України : постанова Верховної Ради України від 21.01.94 р. № 3852-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3852-12#Text>.
9. Нормативно-правова база України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws>.
10. Павліщук О. П., Кравець П. В. Взаємодія із зацікавленими сторонами згідно з FSC національним стандартом системи ведення лісового господарства для України. *Ukrainian Journal of Forest and Wood Science*. 2020. Vol. 11. № 1. Р. 55–65. URL: <https://doi.org/10.31548/forest2020.01.055>.
11. Павліщук О. П., Кравець П. В. Стратегічні пріоритети лісового господарства України в контексті «зеленої» економіки. *Економічний простір*. 2015. № 103. С. 227–238.

12. Павлішук О. П., Сторчоус О. В. Лісова сертифікація за вимогами FSC національного стандарту для України: можливості для зацікавлених сторін : практ. посібн. URL: <https://ua.fsc.org/ua-uk/forest-management-certification>.
13. Полякова Л. В. Моделі управління державними лісами. URL: <https://ekoinform.com.ua/?p=5208>.
14. Соловій І. П. Політика сталого розвитку лісового сектора економіки: парадигма та інструменти : монографія. Львів : РВВ НЛТУ України, ТзОВ «Ліга-Прес», 2010. 368 с.
15. Стратегічний план розвитку лісового сектору України : матеріали українсько-шведського проєкту. Київ, 2000. 80 с.
16. Участь громадськості в управлінні лісовим господарством : практ. посібн. / П. В. Кравець та ін. ; за ред. П. В. Кравця. Київ : Компринт, 2012. 56 с.
17. Як громади управляють лісами. Досвід громадського лісогосподарювання у різних країнах світу. Львів : ТОК «Галицька видавнича спілка», 2010. 63 с. URL: http://www.forza.org.ua/sites/default/files/communityforestry_ukrweb.pdf.
18. Adaptive forest management in Central Europe: Climate change impacts, strategies and integrative concept / A. Bolte, Ch. Ammer, M. Lof and other. *Scandinavian Journal of Forest Research*. 2009. № 24. P. 473–482.
19. Communication from the commission to the European parliament, the Council, the European economic and social committee and the committee of the Regions. New EU Forest Strategy for 2030. 2021. 28 p. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:52021DC0572>.
20. Food and Agriculture Organization of the United Nations. URL: <https://www.fao.org/home/en>.
21. Forest Stewardship Council. URL: <https://fsc.org/en>.
22. Global Forest Resources Assessment 2020. Main report. FAO. 2020. URL: <https://doi.org/10.4060/ca9825en>.
23. Journal «Forest Policy and Economics». URL: <http://www.journals.elsevier.com/forest-policy-and-economics>.
24. Merlo M., Paveri M. Formation and implementation of forest policies: a focus on the policy tools mix / *Proceedings of the XI World Forestry Congress*. Antalya, Turkey : FAO, 1997. Vol. 5. Social Dimensions of Forestry's Contribution to Sustainable Development. P. 233–254.
25. Millar C., Stephenson N., Stephens Sc. Climate change and forests of the future: managing in the face of uncertainty. *Ecological Applications*. 2007. № 17 (8). P. 2145–2151.
26. Ministerial conferences on the Protection of Forests in Europe. URL: <https://foresteurope.org>.
27. Programme for the Endorsement of Forest Certification. URL: <http://www.pefc.org>.
28. State of Europe's Forests 2020. 394 p. URL: https://foresteurope.org/wp-content/uploads/2016/08/SoEF_2020.pdf.
29. Sustainable Development Goals 2015-2030. URL: <https://www.undp.org/sustainable-development-goals>.
30. The FSC Forest Stewardship Standard for Ukraine FSC-STD-UKR-01.1-2024 V 1-1. URL: <https://fsc.org/en/document-centre/documents/resource/428>.
31. World Wide Fund For Nature. URL: <https://wwf.panda.org>.